

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No:1968/32

Karar No:1968/62

Karar tarihi:14/12/1968

Resmi Gazete tarih/sayı:8.7.1969/13243

İtiraz yoluna başvuran: İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesi.

İtiraz konusu: Kaçakçılığın Men ve Takibi hakkındaki 1918 sayılı Kanunun 6829 sayılı Kanunla değişik 47. maddesinin birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülerek iptali istemidir.

1- OLAY:

Karadeniz gemisi ile yurt dışından getirilerek Marmara denizinin anbarlı açıklarında balyalar halinde denize atılan eşya, bir motora takılı tekneye alınarak kaçırılırken görülmüş ve ilgililerce takip edilerek elkonulmuştur. Yapılan hazırlık soruşturması sonunda;

Teşekkül vücuda getirmek suretiyle kaçakçılık suçunu işlemekten 1918 sayılı Kanunun 1., 58. maddeleri yoluyla aynı kanunun 27. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları ve 47. maddeleri gereğince cezalandırılmaları isteğiyle üç kişi hakkında kamu dâvası açılmış ve sonradan bunlardan ikisi hakkında aynı kanunun 27. maddesinin ikinci fıkrası ile 47. maddesi ve 4223 sayılı Kanunun 10. maddesi uyarınca ayrıca açılan kamu dâvasının birleştirilmesine Mahkemece karar verilmiştir.

III- İNCELEME:

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca 2/7/1968 gününde Başkan Vekili Lûtfî Ömerbaş, üye İhsan Keçecioğlu, Salim Başol, Feyzullah Uslu, A. Şeref Hocaoğlu, Fazlı Öztan, Celâlettin Kuralmen, Sait Koçak, Avni Givda, Muhittin Taylan, İhsan Ecemiş, Recai Seçkin, Ahmet Akar, Halit Zarbun ve Muhittin Gürün'ün katıldıkları ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından, işin esasının incelenmesine oybirliği ile karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ:

Bu konuda düzenlenen rapor, itiraza ilişkin kanun ve Anayasa'nın ilgili hükümleri ve gerekçeleri ve dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

İtiraz konusu 1918 sayılı Kanunun 6829 sayılı Kanunla değişik 47. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kaçak eşya veya madde naklinde bilerek kullanılan her türlü kara, deniz ve hava nakil vasıtalarının da müsaderesine hükmolunur."

İtirazın dayandığı Anayasa'nın 36, 11. ve 33, maddeleri de şöyledir:

Madde 36- Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

Madde 11- Temel hak ve hürriyetler, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna uygun olarak ancak kanunla sınırlanabilir.

Esas No:1968/32
Karar No:1968/62

Kanun kamu yararı, genel ahlâk, kamu düzeni, sosyal adalet ve millî güvenlik gibi sebeplerle de olsa bir hakkın ve hürriyetin özüne dokunamaz."

"Madde 33- Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz.

Cezalar ve ceza tedbirleri ancak kanunla kullanılır.

Kimseye, suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

Kimse, kendisini veya kanunun gösterdiği yakınlarını suçlandırma sonucu doğuracak beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.

Ceza sorumluluğu şahsidir.

Genel müsadere cezası konulamaz."

V- Gerekçe :

Kaçakçılığın Men ve Takibi hakkındaki 1918 sayılı Kanunun 6829 sayılı Kanunla değişik 47. maddesinin birinci fıkrası, kaçak eşya veya madde taşınmasında bilerek kullanılan her türlü kara, deniz ve hava taşıma araçlarının zor alımına hükmolunmasını öngörmektedir. Maddedeki (bilerek) deyimi, taşıma aracının kullanan ve idare eden kişinin, bu araçla kaçak eşya taşındığını bilmesi anlamında yorumlanmalıdır. Maddenin, araç sahibinin kaçak eşya taşındığını bilmesi gerektiği yolunda yorumlanmasına yer yoktur. Bu hüküm Türk Ceza Kanununun 36. maddesinde olduğu gibi fiilde methali olmayan kimselere ait olmamak) koşulunu kapsamına almadığı için, genel kurula ayrıt bir nitelik taşımaktadır. Bu nedenle kaçak eşya veya madde taşınmasında bilerek kullanılan taşıma aracının, eylemde ilişkisi olmayan kişilere ait olsa bile, zor alımına karar verilmesi gerekecektir.

Yurdun ekonomik yapısında önemi küçümsenmeyecek zararlara yol açan kaçakçılığın, malî ve ekonomik türlü tedbirler alınmasına ve suç işleyenler hakkında ağır ceza hükümleri konulmasına rağmen yine de önlenmediğini ve yalnız bu suçları işleyenlerin cezalandırılmalarının yeterli olmadığını gözönünde tutan yasa koyucu, kimin olursa olsun, kaçakçılıkta kullanılan taşıma araçlarının zor alımına gidilmesine uygun ve etkili bir tedbir olarak görmüş ve maddeyi bu ekle düzenlemiştir. Şayet Türk Ceza Kanununun genel hükmünde olduğu gibi (fiilde methaldar olmayan kişilere ait olmamak) koşuluna burada da yer verilseydi, bir çok dolambaçlı yollara başvurularak kaçak eşya taşınmasında kullanılan araçların zor alımlarına karar verilmesinin önleneceğinde kuşkuya düşülmemesi gerekirdi.

İtiraz yoluna başvuran mahkeme, olayda kaçak eşya taşınmasında kullanılan deniz taşıtlarının, dâvaya dahil olmayan ve dâva ile ilişkileri bulunmayan kişilere ait bulunduğuna dayanarak sözü edilen hükmün, mülkiyet hakkının özüne dokunduğunu ve cezanın şahsiliği prensibiyle de bağdaşmayacağı cihetle Anayasa'ya aykırı olduğunu ileri sürmektedir.

A- Anayasa, mülkiyet hakkını sosyal ve iktisadî haklar ve ödevler bölümünde göstermiştir. Anayasa'nın 36. maddesi tüm olarak incelendiğinde görülür ki, Anayasa koyucu, mülkiyet hakkını, toplum yaran bir tarafa bırakılmak suretiyle, istenildiği gibi kullanılabilen bir hak olarak tanımış değildir. Nitekim anılan maddenin ikinci fıkrasında bu hakların kamu yararı amacı ile sınırlanabileceği ve üçüncü fıkrasında da mülkiyet hakkının kullanılmasının toplum yararına aykırı olamayacağı açıklanmıştır.

Esas No:1968/32
Karar No:1968/62

İtiraza konu olan (zor alım) hükmü ile kişinin mülkiyet hakkının kullanmasının, belirli nedenlerle sınırlanmış olmasında, kamu yararı bulunduğu bir gerçektir. Kaldı ki taşıtın zor alımına gidilmesi halinde taşıt sahibinin esas sorumludan tazminat istemek hakkı da vardır.

Söz konusu hükmün, bu bakımlardan Anayasa'nın 36. maddesine ve mülkiyet hakkının özüne dokunmadığı cihetle de 11. maddesine aykırı bir yönü yoktur.

B- Anayasa'nın 33. maddesinin beşinci fıkrasında yer alan ceza sorumlunun şahsiliği, ceza hukukunun temel kurallarındandır. Bu kural, bilim alanında (cezaların, yalnız suç işleyenlerle, ortakları hakkında uygulanması) başka bir deyimle (herkesin ancak kendi eyleminden sorumlu tutulacağı ve suç işlemedikçe veya işlenmesine katılmadıkça kimseye ceza sorumu yükletilemeyeceği) biçiminde tanımlanmaktadır.

Olayda sahibinin kaçakçılık suçu ile bir ilgisi olmadığı halde taşıtının zor alıma tâbi tutulacağını gösteren 47. maddenin birinci fıkrası hükmüne dayanılarak, başkasının eyleminden taşıt sahibine ceza yükletiliyor gibi bir anlam çıkarmak ve böyle bir sonuca varmak doğru değildir. Zira;

Buradaki sorum, taşıt sahibinin kendi kusuruna dayanmaktadır. Bu kusur, herhangi bir nedenle taşıdım verdiği kişiyi seçerken gereken dikkat ve itina göstermemiş olmasından doğmakta ve böylece kendi ihmali ile, meydana gelen sonuç arasında bir illiyet bağı kurulmuş bulunmaktadır. Buna karşılık, mal sahibinin iradesi dışında kalan (taşıtın zorla elinden alınması veya çalınması gibi) durumlarda taşıtının, kaçak eşya nakline tahsis edilmiş olması yüzünden kendisine bir sorum yükletilemeyeceği ve bu takdirde zor alıma gidilemeyeceği de meydandadır.

Bu nedenlerle itiraz konusu hükmün, Anayasa'nın 33. maddesinin beşinci fıkrası ile çelişen bir yönüde yoktur.

İtirazın reddi gerekir.

VI- SONUÇ:

1918 sayılı Kanunun 6829 sayılı Kanunla değişen 47. maddesinin birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın reddine 14/12/1968 gününde oybirliği ile karar verildi.

Başkanvekili
Lütfi Ömerbaş

Üye
İhsan Keçecioglu

Üye
Salim Başol

Üye
Feyzullah Uslu

Üye
A. Şeref Hocooglu

Üye
Celalettin Kuralmen

Üye
Hakkı Ketenoglu

Üye
Sait Koçak

Üye

Üye

Üye

Üye

Esas No:1968/32
Karar No:1968/62

Avni Givda

Muhittin Taylan

İhsan Ecemiş

Recai Seçkin

Üye

Ahmet Akar

Üye

Halit ZARBUN

Üye

Mustafa Karaoğlu